

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 14 stycznia 2021 r.

BADK.DPK.133.193.2020 MKo

P10-113/20	Data wpływu petycji 9 listopada 2020 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 12 stycznia 2021 r.

**KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO,
KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO**

TEMAT

- ZASKARŻALNOŚĆ POSTANOWIENIA SĄDU O
NIEDOPUSZCZENIU PEŁNOMOCNIKA DO UDZIAŁU W SPRAWIE,**
- OBYWATEL JAKO PEŁNOMOCNIK STORNY I OBROŃCA
OSKARŻONEGO (PODEJRZANEGO)**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, w celu wprowadzenia zaskarżenia postanowienia o niedopuszczeniu pełnomocnika do udziału w sprawie oraz możliwości występowania każdego obywatela jako pełnomocnika strony i obrońcy oskarżonego lub podejrzanego.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje dodanie do art. 87 Kodeksu postępowania cywilnego zapisu, który stanowiłby o tym, iż pełnomocnikiem strony może być każda osoba fizyczna, a nie jak obecnie stanowią przepisy wyłącznie adwokat, radca prawny czy rzecznik patentowy. Podobny zabieg legislacyjny wnioskodawca proponuje wprowadzić do art. 82 Kodeksu postępowania karnego, co oznaczałoby dopuszczenie do udziału w sprawie karnej, jako obrońcy lub pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, każdej osoby nie tylko adwokata i radcy prawnego.

W opinii wnoszącego petycję takie ukształtowanie powyższych przepisów miałyby na celu ochronę obywateli przed naruszaniem ich praw do obrony oraz swobodnego wyboru pełnomocnika i obrońcy, a w konsekwencji zgodności ustaw z art. 42 Konstytucji RP.

Ponadto, autor petycji wnosi o wprowadzenie do Kodeksu postępowania cywilnego zapisu, który dałby możliwość zaskarżenia zażaleniem postanowienia sądu I instancji, w którym to postanowieniu odmówiono stronie dopuszczenia do udziału w sprawie pełnomocnika procesowego. Jak zauważono w uzasadnieniu petycji obecne przepisy takiej możliwości zaskarżenia wspomnianego orzeczenia, nie dają.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 42 ust. 2 stanowi, że każdy przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu.

Zgodnie z art. 78 Konstytucji, każda ze stron ma prawo do zaskarżeń orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Jednocześnie ustawa zasadnicza w zdaniu drugim tego przepisu wyjaśnia, że wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.) w art. 86 stanowi, że strony i ich organy lub przedstawiciele ustawowi mogą działać przed sądem osobiście lub przez pełnomocników.

Pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny, w sprawach własności intelektualnej także rzecznik patentowy, a w sprawach restrukturyzacji i upadłości także osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego, a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.

Pełnomocnikiem osoby prawnej lub przedsiębiorcy, w tym nieposiadającego osobowości prawnej, może być również pracownik tej jednostki albo jej organu nadrzędnego. Osoba prawna prowadząca obsługę prawną przedsiębiorcy, osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej może udzielić pełnomocnictwa procesowego - w imieniu podmiotu, którego obsługę prawną prowadzi - adwokatowi lub radcy prawnemu, jeżeli została do tego upoważniona przez ten podmiot (art. 87 § 1 i 2).

Ponadto w innych sprawach pełnomocnikiem może być również: przedstawiciel pomocy społecznej, organizacji społecznej, przedstawiciel organizacji zrzeszającej rolników indywidualnych oraz przedstawiciel organizacji do której zadań statutowych należy ochrona konsumentów (art. 87 § 3).

Zaznaczyć również trzeba, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym występuje obowiązek działania stron przez adwokatów, radców prawnych oraz rzeczników patentowych (art. 87¹ § 1).

Stosownie do art. 394 § 1 k.p.c. zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego enumeratywnie wyszczególnione w punktach od 1-6 tego przepisu tj. (zwrot pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy, zwrot pozwu, odmowa odrzucenia pozwu, przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie, zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszzonego postępowania, zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, zwrot opłaty lub obciążenie kosztami sądowymi - jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy).

Dodać należy, że zgodnie z art. 394^{1a} § 1 stronie przysługuje zażalenie do innego

składu sądu pierwszej instancji na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest m.in.: odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie, oddalenie opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego oraz niedopuszczenie interwenienta do udziału w sprawie wskutek uwzględnienia opozycji, rygor natychmiastowej wykonalności, wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia skargi o wznowienie postępowania, stwierdzenie prawomocności orzeczenia.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30 ze zm.) w art. 82 stanowi, że obrońcą może być jedynie osoba uprawniona do obrony według przepisów o ustroju adwokatury lub ustawy o radcach prawnych.

INFORMACJE DODATKOWE:

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie o sygn. akt II KZ 41/03 wskazał, że żona skazanego nie jest stroną, ani też strony (oskarżonego) obrońcą, którym może być wyłącznie adwokat (art. 82). Nie spełnia zatem wymogów określonych w procedurze do występowania na korzyść skazanego.

Sąd Apelacyjny w Krakowie w postanowieniu z dnia 20 października 2016 r. w sprawie o sygn. akt I ACz 1746/16 wskazał, że zażalenie strony w przedmiocie odmowy dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze pełnomocnika jest niedopuszczalne.

W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano iż postanowienie, którego przedmiotem jest odmowa dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze pełnomocnika procesowego strony nie zostało wymienione w art. 394 § 1 pkt 1-12 k.p.c. Nie jest ono także orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie. W konsekwencji uznać więc należy, że od wskazanego postanowienia nie przysługuje zażalenie.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 1868/11 wyjaśnił zakres swobody ustanawiania pełnomocnika. Zasada swobody ustanawiania pełnomocnika, wynikająca z art. 86 k.p.c. doznaje ustawowego ograniczenia między innymi przez ograniczenie - po myśli art. 87 k.p.c. - kręgu osób, które mogą być pełnomocnikami. Przepis art. 87 k.p.c. ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Dopuszczenie do udziału w postępowaniu osób spoza kręgu, który wymienia, prowadziłyby do udziału w postępowaniu osób nieuprawnionych, czemu sprzeciwia się zarówno interes wymiaru sprawiedliwości jak i interes zastępowanych.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz